

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายประสาร มฤคพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภากับคณะรวม ๓๖ คน มีหนังสือเสนอประธานวุฒิสภาอาศัย สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ (๗) ประกอบมาตรา ๙๑ โดยมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งใน สิบของสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่า การดำรงตำแหน่งของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้สิ้นสุดลงเฉพาะตัวแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ (๗) โดยนายไชยา สะสมทรัพย์ เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบของตนเองและคู่สมรส เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

จากการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนายไชยา ฯ ปรากฏว่า นางจุไร สะสม ทรัพย์ คู่สมรส มีรายการเงินลงทุนที่เป็นหุ้นในบริษัท ทรัพย์ฮกเฮง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท จากทุนจดทะเบียนทั้งหมดของ บริษัท ฯ (หุ้นจดทะเบียนทั้งหมด ของบริษัท ฯ จำนวน ๕๐,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท) คิดเป็นร้อยละ ๕๐ ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด ซึ่งเป็นการถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นทั้งหมด ที่จำหน่ายได้ในบริษัท ฯ แต่ไม่ปรากฏว่า ตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายไชยา ฯ ได้แจ้งให้ประธาน กรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่า ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย” มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่ง สภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๑๙ (๓) (๔) (๕) (๗)

หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้น ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่”

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ด้วย ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดจึงมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เมื่อมีกรณีปรากฏว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) โดยการเข้าชื่อของสมาชิกวุฒิสภาต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาที่เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา กรณีตามคำร้องผู้ร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจำนวนสามสิบหกคน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง กรณีจึงเป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ เมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ ที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้สิทธิแก่สมาชิกวุฒิสภาเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และประธานวุฒิสภาไม่มีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) จึงไม่อาจรับฟังได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ... (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙” และมาตรา ๒๖๙ บัญญัติว่า “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคหนึ่ง มิได้

บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๙ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ มีเจตนารมณ์ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องแจ้งความประสงค์ในการรับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช.

เพื่อป้องกันมิให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สาธารณะกับการประกอบธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและครอบครัว อันเป็นการควบคุมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาตรา ๒๖๙ วรรคหนึ่ง จึงบัญญัติไว้ชัดเจนว่า ให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และการได้รับประโยชน์จากการถือครองหุ้นจำนวนที่เกินตามที่กฎหมายกำหนดต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และต้องแจ้งการโอนหุ้นให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด และมาตรา ๒๖๙ วรรคสาม ให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย

โดยที่มาตรา ๒๖๙ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติหลักการไว้เช่นเดียวกับมาตรา ๒๐๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในการแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นและการรับประโยชน์จากการถือครองหุ้นของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๐๙ และเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับการแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นและการรับประโยชน์จากการถือครองหุ้นของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๖๙ ด้วย

พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้ไม่เกินร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือรัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ในกรณีที่รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินร้อยละห้า และรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากจำนวนหุ้นที่เกินดังกล่าว มาตรา ๕ กำหนดให้รัฐมนตรีต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และโอนหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ และจะต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบอีกครั้งภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้ออนหุ้นให้นิติบุคคลนั้น ซึ่งแม้ว่าพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ จะไม่มีบทบัญญัติให้รัฐมนตรีแจ้งความประสงค์ที่จะรับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ตาม แต่การที่รัฐมนตรีจะต้องแจ้งความประสงค์รับประโยชน์สำหรับการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้นำบทบัญญัติสำหรับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมาใช้บังคับ เมื่อบทบัญญัติสำหรับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ก็ย่อมจะนำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้ด้วย ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นการเฉพาะในกรณีดังกล่าวอีก เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ บัญญัติให้เป็นที่หน้าที่ของรัฐมนตรีผู้นั้นที่จะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ดังนั้น รัฐมนตรีจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์จะรับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย

ประเด็นโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ และพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓

มาตรา ๔ และมาตรา ๕ มาใช้บังคับให้เป็นผลร้ายแก่คู่สมรสของผู้ถูกร้อง และประเด็นที่ว่ารัฐมนตรีไม่มีหน้าที่ในการแจ้งการเป็นหุ้นส่วนและหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในจำนวนที่เกินกว่ากฎหมายบัญญัติต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ของคู่สมรสของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี จึงเป็นหน้าที่ของคู่สมรสนั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ วรรคสาม บัญญัติให้การแจ้งถือครองหุ้นและการรับประโยชน์จากการถือครองหุ้นของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี มาใช้บังคับกับคู่สมรสของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย จึงเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบถึงการถือครองหุ้นและการได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นของคู่สมรสรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๖๙ ประกอบมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่มิได้นำกฎหมายใช้บังคับเพื่อให้เป็นผลร้ายแก่คู่สมรสของผู้ถูกร้องแต่อย่างใด ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นโต้แย้งในประการต่อมาที่ว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๙ ประกอบมาตรา ๒๖๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว ย่อมถือได้ว่าการแจ้งข้างต้น ผู้ถูกร้องได้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ ด้วย และประธานกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับทราบการเป็นผู้ถือหุ้นของนางจุไร สະสมทรัพย์ คู่สมรสของผู้ถูกร้องภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแล้ว ผู้ถูกร้องจึงมิได้มีเจตนาหรือจงใจกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙

พิจารณาแล้วเห็นว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๙ นั้น รัฐมนตรีมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ส่วนมาตรา ๒๖๙ บัญญัติว่า ในกรณีที่มีรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๙ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น หากรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๙ ทั้งตนเองและคู่สมรส ผู้ถูกร้องในฐานะรัฐมนตรีจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น เนื่องจากการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๙ กับการแจ้งต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๖๙ เป็นคนละกรณีกัน ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า ผู้ถูกร้องมิได้มีเจตนาหรือจงใจกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ นั้น เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับทราบหลักการเพิ่มเติมถึงการมีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์ที่จะเข้าถือประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจากนายศราวุธ เมนะเศวต เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.

แล้ว แต่ผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการแจ้งความประสงค์ที่จะรับประโยชน์จากการถือหุ้นเกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด ของคู่สมรสต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ภายในกำหนดระยะเวลา ถือว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายโดยเจตนา ข้อโต้แย้งดังกล่าวจึงฟังไม่ขึ้นเช่นเดียวกัน

สำหรับประเด็นโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ เป็นการจำกัดสิทธิในการเป็นหุ้นส่วนหรือการเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทของ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จึงถือว่าการจำกัดสิทธิในเรื่องทรัพย์สินซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองหรือคุ้มครองไว้ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ มีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๔๑ ประเด็นนี้เป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ซึ่งไม่อาจจะขัดหรือแย้งกันได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบของตนเองและคู่สมรสต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งดังกล่าว และไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่นางจุไร สดสมทรัพย์ คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัททรัพย์ฮกเฮง จำกัด เกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้น ที่จำหน่ายได้ในบริษัทภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ แม้ว่าในปัจจุบันพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ยังได้มีการบัญญัติให้รวมถึงการถือครองหุ้นและได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี แต่เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้นั้นที่จะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ดังนั้น รัฐมนตรีจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์จะรับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย กรณีจึงถือว่าการกระทำของผู้ถูกร้องในฐานะรัฐมนตรีเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ เป็นการกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙

มีกรณีต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อใด เห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๙ ซึ่งหมายถึงว่า เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งตามที่กำหนดไว้เกิดขึ้น ความเป็นรัฐมนตรีย่อมต้องสิ้นสุดลงทันที ไม่ใช่สิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ส่วนมาตรา ๙๒ นั้น เป็นการบัญญัติถึงการออกจากตำแหน่งไว้ เพื่อแก้ปัญหาอันเกี่ยวกับกิจการที่รัฐมนตรีได้ทำไปหลังจากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงแล้วจนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ไม่ให้กระทบกระเทือนกิจการที่กระทำไปในช่วงนั้น หากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ย่อมไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติรับรองกิจการที่ทำไปก่อนการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ ตั้งแต่วันที่พ้นกำหนดสามสิบ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายชัช ชลวร นายจรัญ ภักดีธนากุล นายจรูญ อินทจาร นายเฉลิมพล เอกอรุ นายนุรักษ์ มาประณีต นายบุญส่ง กุลบุปผา นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ นายสุพจน์ ไข่มุกด์ และนายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๑๑๓ ก วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๑

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน

พันโท ภาคภูมิ ศิลารัตน์

นายพิมล ธรรมพิทักษ์พงษ์ ผู้เชี่ยวชาญฯ

ย่อโดย พันโท ภาคภูมิ ศิลารัตน์

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๔